Edito / 2025 / 3

ISSN: 2700-600X (Print)

Ido-Saluto!

Editita dal Germana Ido-Societo

Detali pri la internaciona Ido-renkontro 2025 en Potsdam ye la pagini 4-8.

Kontenajo

Parolo da la redakterio.....3

Raporti pri la internaciona Ido-renkontro 2025 en Berlin e Potsdam
Internationales Idotreffen 2025 in Berlin und Potsdam.....4
Internaciona Ido-renkontro 2025 en Berlin e Potsdam.....6
Diskuto pri la futuro dil ULI dum la internaciona Ido-renkontro 2025.....9
Bericht von der Jahreshauptversammlung der Deutschen Ido-Gesellschaft e.V. am 19. Juli 2025 in Berlin.....10

Rubriko: Ido-vivo - Aktivaji e novaji di nia asociuro e la Idistaro
Kurta novaji.....13

Rubriko: Linguo
La grupo Linguo aceptas nova Ido-vorti.....15

Rubriko: Cienco
Salvo ek l'extingo dil Saiga-antilopo *trad da Günter Schlemminger*.....18
Tempo, mezurado e klasifikado *trad da Jürgen Viol*.....21

Rubriko: Literaturo
Pri la Germana autoro Johann Peter Hebel *trad da Günter Schlemminger*.....22
Johann Peter Hebel: La sanigita kuracato *trad da Günter Schlemminger*.....24

Rubriko: Historio
L'Ultimi di Filipini: La heroala siejo qua markis la fino dil Hispana Imperio en Asia *da Vicente Costalago*.....25

Parolo da la redakterio

Kara lektanti dil „Ido-Saluto!“

Nun la internaciona Ido-renkontro 2025 en Potsdam e Berlin esas ja historio. La evento pruvis itere ke Ido esas vivanta linguo. Entote 12 partoprenanti de quar landi asistis nia konfero. Me tre dankas omna partoprenanti, anke la Berlinana Ido Amiki pro la granda laboro aranjar la konfero. Precipue Rudolf Gensch posibligis ke ca Ido-renkontro sucesis, anke Rainer Höhling ed Eberhard Scholz laboris multe por la suceso dil konfero.

En ca numero dil "Ido-Saluto!" vu trovas plura informi pri la internaciona Ido-renkontro 2025. La Germana Ido-Societo aranjis tri di la lasta quar internaciona Ido-renkontri. Regretinde til nun ne esas klara ube eventos la internaciona Ido-renkontro 2026. Nederlando, Hispania e Francia propozesis, ma til nun nulu asumis la tasko aranjar la evento.

La nexta granda evento dil Germana Ido-Societo esos la internaciona linguo-ferio EXPOLINGUA ye la 14ma e 15ma novembro 2025 en Berlin. Depos multa yari ni havas inform-estaleyo e facas diskurso pri Ido ibe.

Regretinde la partopreno dil EXPOLINGUA esas tre chera e pro ke la Suediana Ido-fonduro ne plus suportas ni financale nia asocio mankas pekunio por nia importanta laboro.

Se vu povus, ni joyus pri omna financala donacaji:

Deutsche Ido-Gesellschaft e. V.

Postbank Berlin

IBAN: DE88 1001 0010 0184 5661 06

BIC: PBNKDEFF

Ni tre dankas pro vua helpo!

Dro. Thomas Schmidt, Prezidanto dil Germana Ido-Societo

P.S.: Memorez ke vi povus recevar la "Ido-Saluto!" anke en paperala formo por 24 Euro po yaro.

Internationales Idotreffen 2025 in Berlin und Potsdam

da Rainer Höhling

Nachdem im August 2024 die spanischen Idisten in Madrid das internationale Idotreffen ausgerichtet hatten, lud die Deutsche Ido-Gesellschaft e.V. (DIG) für den Zeitraum 17. bis 20. Juli 2025 zum internationalen Idotreffen nach Berlin und Potsdam ein. Der Einladung folgten vier Idistinnen und acht Idisten aus Bulgarien, Deutschland, Frankreich und den Niederlanden.

Am Nachmittag des ersten Tages stand der Besuch des traditionsreichen Filmparks Babelsberg, eines Stadtteils von Potsdam vor den Toren Berlins, auf dem Programm. Bei leichtem Regen führte Martin Schlemminger, der Sohn des aktivsten DIG-Übersetzers Günter Schlemminger, die Teilnehmer zu einem der Drehorte auf dem riesigen Gelände des Filmparks. Dort konnten sie inmitten der Kulissen eines künstlichen Stadtviertels aus nächster Nähe verfolgen, wie Regisseur, Schauspielerinnen und Schauspieler gemeinsam eine Szene für eine Fernsehserie entwickelten. Anschließend führte Martin Schlemminger die Gruppe zu den Drehorten im Filmpark, an denen unter anderem Marlene Dietrich und andere „Filmlegenden“ gearbeitet hatten.

Idisti en la filmeyo Babelsberg (Foto: Rudolf Gensch)

Am zweiten Tag stand wiederum Potsdam auf dem Programm, diesmal zunächst der Park Sanssouci und insbesondere das gleichnamige Schloss, das sich Preußens König Friedrich II. (1712-1786) als Sommerresidenz erbauen ließ. Dessen prächtige Inneneinrichtung ist vollständig erhalten, sodass sich Besucher leicht in die damalige Zeit versetzen können. Nach einem Imbiss begab sich die Gruppe zur russischen Kolonie Alexandrowka, die die UNESCO 1999 zu einem Teil des Weltkulturerbes erklärte. In den 1830er Jahren entstanden, verweisen die hübschen Holzhäuser auf die guten Beziehungen zwischen den damaligen Großmächten Preußen und Russland.

Der dritte Tag des Treffens war der Tätigkeit der DIG und der internationalen Ido-Bewegung gewidmet. Zunächst informierte Günter Schlemminger über die Kriterien, nach denen er seine Übersetzungen von deutschen Texten ins Ido auswählt. Um nicht gegen Eigentumsrechte lebender Autoren zu verstoßen, habe er sich mehr und mehr auf Texte orientiert, deren Autoren seit mehr als 70 Jahren verstorben sind. Hans Stuifbergen aus den Niederlanden, der zugleich Sekretär des Ido-Weltverbandes ULI (Uniono por Linguo Internaciona) ist, sagte zu, sich nach Möglichkeit für die finanzielle Unterstützung der DIG durch die ULI einzusetzen. Eine lebhafte Diskussion löste der Diskussionsbeitrag von DIG-Präsident Dr. Thomas Schmidt über die Nutzung von Künstlicher Intelligenz (KI) für Ido aus.

Große Übersetzungsmaschinen wie Google Translator haben Ido noch nicht im Programm und KI Chatbots wie ChatGPT oder GEMINI beherrschen noch kein Ido mit dem Verweis darauf, dass im Internet noch zu wenige Texte und Daten auf Ido vorhanden sind, aber es gibt bereits die weniger bekannte Übersetzungsmaschine stars21.com, die Ido im Programm hat und einsetzt. Dr. Schmidt spielte das von einer KI komponierte Lied "Venez a Potsdam!" (Kommt nach Potsdam!) über das internationale Idotreffen vor, das auf überraschte Zustimmung stieß. Das KI-Programm "Suno" komponierte die Musik nach den Vorgaben des Autors und "sang" den Text, den Thomas Schmidt selbst erstellt hatte. Thomas Schmidt zeigte mit seinem Vortrag die Möglichkeiten, die KI für Ido erbringen kann und ermutigte die anwesenden Idisten KI für Ido einzusetzen.

Rumi Todorova, in Chemnitz lebendes bulgarisches DIG-Mitglied, verwies auf den Status ihres derzeitigen Wohnsitzes als europäische Kulturhauptstadt. Sie beschrieb anschaulich die Sehenswürdigkeiten und Veranstaltungen in Chemnitz während des Jahres 2025 und belegte dies durch Fotos.

Internaciona Ido-renkontro 2025 en Berlin e Potsdam

da Rainer Höhling trad da Thomas Schmidt

Pos ke la Hispana Idisti aranjis en la agosto 2024 en Madrid la internaciona Ido-renkontro, la Germana Ido-Societo invitis la Idistaro al internaciona Ido-renkontro inter la 17ma julio e 20ma julio 2025 en Berlin e Potsdam. Dek-e-du Idisti de Bulgaria, Francia, Germania e Nederlando aceptis la invito.

Posdimeze dil unesma dio la programo esis vizito dil filmeyo Babelsberg, qua havas granda tradiciono. Babelsberg esas quartero dil urbo Potsdam proxim Berlin. Martin Schlemminger, qua esas la filiulo dil diligenta Germana Ido-tradukisto Günter Schlemminger, guidis la partoprenanti dum pluveto tra la grandega areo dil filmeyo. Ibe la Idisti povis regardar meze di kulisi di artificala quartero en direta proximeso quale la filmifisto ed aktori developis kune ceno por serio di televiziono. Pose Martin Schlemminger guidis la grupo al loki dil filmeyo en qui inter altri Marlene Dietrich ed altra famoza legendatra aktori laborabis.

Idisti avan la Kastelo Sanssouci en Potsdam (Foto: Jean Martignon)

Ye la duesma dio dil konfero itere Potsdam esis la skopo dil exkurso. Unesme la Idisti vizitis la Parko Sanssouci e precipue la sam-noma Kastelo Sanssouci, quan la rejo di Prusia Friedrich II (1712-1786) konstruktigis kom rezideyo por la somero. La admirinda interna moblizuro esas tote konservita e pro to la vizitanti povas sentar facile quale on habitis lore. Pos repasteto la Ido-grupo iris al Rusa kolonio Alexandrowka, quan la UNESCO deklaris ye la yaro 1999 kom parto dil mondala heredajo. Ca kolonio fondesis en la triadekesma yari dil 19ma yarcento en Potsdam. La bela domi ek ligno indikas la bona relati inter la lora granda povi Prusia e Rusia.

La triesma dio dil internaciona Ido-renkontro dedikesis al aktivaji dil Germana Ido-Societo e dil internaciona Ido-movado. Unesme Günter Schlemminger informis pri la kriterii segun qui il selektas sua tradukuri dil Germana texti aden Ido. Por ne deliktar kontre la kopiuro-yuri dil vivanta autori, il koncentras sua esforci plu multe a texti, di qui autori ja mortis ante plu kam 70 yari.

Hans Stuifbergen di Nederlando, qua esas anke la sekretario dil mondala Ido-asociuro ULI, promisis ke il esforcos ke la ULI suportos financale la aktivaji dil Germana Ido-Societo.

La diskurso dal prezidanto dil Germana Ido-Societo Dro. Thomas Schmidt pri la uzo dil artficala inteligenteso (AI) por Ido rezultis en intensa diskutado. Granda interretala tradukili quale Google Translator ankore ne havas Ido en la programo e AI-babileyili quale ChatGPT e GEMINI ankore ne parolas Ido ed indikas al tro mikra quanto di texti e donataji en Ido, ma anke esas ja la min konocata tradukilo stars21.com, qua ja havas Ido en la programo e ja uzas ol. Thomas Schmidt pleis per smartfono la kanto "Venez a Potsdam!" pri la internaciona Ido-renkontro en Potsdam, qua kreesis da artificala inteligenteso e la kanto prizis la surprizita partoprenanti. La AI-programo "Suno" kompozis la muziko segun la instrucioni di Thomas Schmidt e "kantis" la texto, qua kreesis da Thomas Schmidt ipse. La diskuto montris la posiblesi, quin artificala inteligenteso ofras ad Ido e Thomas Schmidt kurajigis la asistanta Idisti uzar artificala inteligenteso por Ido.

En la yaro 2025 Chemnitz esas Europana chefurbo di kulturo. La Bulgariana Idistino Rumi Todorova, qua habitas en Chemnitz ed esas membro dil Germana Ido-Societo, informis pri la vidindaji ed eventi en la urbo. El montris bela fotografuri dil urbo e pri la eventi okazione la stando di Chemnitz kom Europana chefurbo di kulturo. (RH)

Diskurso da Günter Schlemminger en la konfereyo (Foto: Thomas Schmidt)

Festo dum la internationa Ido-renkontro (Foto: Rudolf Gensch)

Diskuto pri la futuro dil ULI dum la internaciona Ido-renkontro 2025

da Thomas Schmidt

La sekretario dil ULI Hans Stuifbergen raportis dum la internaciona Ido-renkontro 2025 pri la stando dil internaciona Ido-asociuro ULI e la konfero diskutis quale on povas solvar la problemi. Segun Hans la granda problemo en la Direktanta Komitato dil ULI esas la mankanta komuniko inter la membri. Ne existas komuna forumo en qua omna direktani agas. Kelka membri refuzas Facebook, altri Google-grupi o Telegram. Ne esas komuna aceptata forumo. La membri dil internaciona Ido-renkontro propozis videokonferi per Jitsi kom forumo dil komuniko.

Hans Stuifbergen dum la internaciona Ido-renkontro 2025 (Foto: Jean Martginon)

Hans Stuifbergen informis ke la elekto por la nova Direktanta Komitato dil ULI ja eventis, ma esis nur quar kandidati e nur poka Idisti votis. Kelka partoprenanti dil konfero, qui esas anke membri dil ULI, esis surprizata ke la elekti ja eventabis.

Hans Stuifbergen dicis ke nun esas plura nova kandidati ed il preferas repetar la elekto, ma nun aparis la problemo ke on ne savas exakte qua esas membro dil ULI e qua ne. Pro la neaktiveso dil nuna Direktanta Komitato nova membri dil ULI ne esis oficale aceptita, quankam kelka Idisti volis divenar membri dil ULI. Thomas Schmidt rekomendis ke on questionez la kasistino dil ULI Marion Kasper quala personi pagis

la membro-kontributo dil ULI. Kom alternativo on povas uzar la listo dil abonanti di Progreso kom bazo.

Thomas Schmidt propozis ke la prezidanti dil aktiva nacionala Ido-asociuri divenas automatikale membri dil Direktanta Komitato. Instante nur la Germana Ido-Societo e la Iberiana Ido-Societo esas aktiva nacionala asociuri. Hans Stuifbergen replikis ke on mustus chanjar la statuto la ULI por to.

Eberhard Scholz opinionis ke sen la financala suporto dil ULI la Gemana-Ido Societo ne povas plus partoprenar la internaciona linguo-ferio EXPOLINGUA en Berlin o mantenar la Ido-arkivo. Eberhard emfazis ke la Germana Idisti facas ca aktivaji por la ULI.

La internaciona Ido-renkontro decidis ke la Germana Ido-Societo pregos la DK dil ULI financar la partopreno dil internaciona linguo-ferio EXPOLINGUA 2025. La tri asistanta membri dil Direktanta Komitato Hans Stuifbergen, Robert Pontnau e Jean Martignon suportis la propozo.

Problemo por la nexta Direktanta Komitato dil ULI esas ke la nuna kasistino Marion Kasper ne plus kandidatos por ca ofico pro sanesala kauzi, ma la aktuala redaktero di Progreso Jean Martignon deklaris ke il esas pronta asumar ca tasko.

La diskuto pri la futuro dil ULI esis tre konstruktema ed omna partoprenanti dil internaciona Ido-renkontro 2025 konkordis ke la internaciona Ido-movado bezonas funcionanta ed aktiva ULI. Kelka semani pos la internaciona Ido-renkontro 2025 Hans Stuifbergen kreis la grupo ULI che WhatsApp por durigar la diskuto e trovar solvuri por la mencionita problemi. (TS)

Bericht von der Jahreshauptversammlung der Deutschen Ido-Gesellschaft e.V. am 19. Juli 2025 in Berlin

da Thomas Schmidt

Am 19. Juli 2025 fand die Jahreshauptversammlung der Deutschen Ido-Gesellschaft e.V. in der Kommunalen Begegnungsstätte Rusche43 in Berlin-Lichtenberg während des internationalen Idotreffens in Potsdam und Berlin statt. Es nahmen 10 stimmberechtigte Mitglieder des Vereins teil.

Der Vizepräsident der Deutschen Ido-Gesellschaft Rudolf Gensch leitete die Versammlung. In seinem Rechenschaftsbericht für den Vorstand wies der Vorsitzende der Deutschen Ido-Gesellschaft Dr. Thomas Schmidt darauf hin, dass die Mitgliederzahl des Vereins sich durch zwei Austritte und einen Todesfall von 46 auf 43 verringert hat.

Dr. Thomas Schmidt ließ die Aktivitäten des Vereins und seiner Mitglieder Revue passieren. Er hob die Teilnahme an der internationalen Sprachenmesse EXPOLINGUA Mitte November 2024 hervor und die Präsentation des Pressesprechers der Deutschen Ido-Gesellschaft Rainer Höhling über Ido im

kommunalen Begegnungszentrum LIBEZEM in Berlin-Lichtenberg am 19.03.2025. Leider haben die zahlreichen Aktivitäten nicht zur Gewinnung neuer Mitglieder geführt.

Ansonsten steht die Deutsche Ido-Gesellschaft e.V., durch die ausbleibenden Zuschüsse der schwedischen Ido-Stiftung finanziell mit dem Rücken zur Wand. Aufgrund der finanziellen Engpässe erscheint die Vereinszeitung „Ido-Saluto!“ seit der Ausgabe 1/2025 nun primär digital.

Der Kassenbericht, der wegen gesundheitlicher Probleme des kommissarischen Schatzmeisters Eberhard Scholz von der Kassenprüferin Gerhild Drogi verlesen wurde, verdeutlichte die monetären Probleme des Vereins. Am 30.06.2025 waren noch 1970,59 Euro in der Kasse. Die Ausgaben lagen im Berichtszeitraum bei 1721,86 Euro und dem standen Einnahmen von 979,00 Euro gegenüber.

Erfreulicherweise erklärte sich Dorothea Haberland bereit, für das vakante Amt der Schatzmeisterin zu kandidieren. Die Berlinerin wurde einstimmig gewählt.

Dorothea Haberland, la nova kasistino dil GIS (Foto: Thomas Schmidt)

Thomas Schmidt stellte den Antrag, dass der Vorstand der Deutschen Ido-Gesellschaft den Ido-Weltverband ULI um die Finanzierung der Teilnahme an der internationalen Sprachenmesse EXPOLINGUA im November 2025 bitten soll. Dieser Antrag wurde mit 9 Ja-Stimmen, keiner Enthaltung und keiner Nein-Stimme angenommen. Es wurde betont, dass die Deutsche Ido-Gesellschaft ja im Namen der ULI handelt.

Auf der nächsten Jahreshauptversammlung 2026 wird der Vorstand der Deutschen Ido-Gesellschaft komplett neu gewählt. Mitglieder, die sich aktiv in die Vorstandsarbeit einbringen wollen, sind natürlich gern gesehen.

Rubriko: Ido-vivo - Aktivaji e novaji di nia asociuro e la Idistaro

Kurta novaji

Nova Ido-muziko kanalo che YouTube per helpo di artificala inteligenteso

Kovrilo dil kanto "Venez a Potsdam!" (Foto: Thomas Schmidt)

Depos la 1ma junio 2025 esas la kanalo "La Blua Jupo" che YouTube. Ca kanalo prizentas moderna pop- e rock-muziko en Ido. La muziko kreesis per la programo "Suno", qua uzas artificala inteligenteso. La Ido-texti dil kanti esas ipse skriptita da "Emma Schmidt". Omna kanti kantesas da yuna femina voco ed on povas lektar la Ido-texti en la videi. La ideo dil kanalo esas atraktigar plu yuna homi ad Ido.

Til la 1ma septembro 2025 ja esis kin diferanta kanti e la obskura-gotika kanto "La Danso dil Ombri" havas mem tri diversa versioni. Ja 247 personi askoltis la unesma kanto "Ne timez la pluvo!" e la duesma kanto "Me sentas la vento" klikesis da 228 personi. Mem esas kanto por la internaciona Ido-renkontro "Venez a Potsdam!". La maxim nova kanto esas "Blua Nokti en Finlando". La kanalo ja havas 17 abonanti

Klikez ed abonez la kanalo che YouTube! Vu trovas la kanalo hike:

https://www.youtube.com/@LaBluaJupo

(TS)

Hispana-Ido Societo chanjas nomo ad Iberiana Ido-Societo (IbIS)

Pro legala kauzi la Hispana Ido-Societo mustis chanjar sua nomo ad Iberiana Ido-Societo (IbIS). La kauzo esas ke sur la papero existas ankore asociuro, qua portas la nomo Hispana Ido-Societo. Ca plu olda asociuro fondesis en la yaro 1963 da Juan Luis de Nadal i Quadras en Barcelona, ma fakte cesis existar depos multa yari. La nova nuna Iberiana Ido-Societo fondesis pasintayare dum la internaciona Ido-renkontro 2024 en Madrid. Same quale la Germana Ido-Societo nun anke la Iberiana

Ido-Societo esas oficale registragita legala asociuro. Ni deziras multa suceso a nia Iberiana samideani! (TS)

Günter Schlemminger prizentis sua Ido-tradukuro dil novelo La nova Melusine da Johann Wolfgang von Goethe

En la junio 2025 la nefatigebla Idisto Günter Schlemminger de Berlin prizentis sua nova Ido-libro en la renkontreyo "*Rusche43*" al Berlinana Idisti. Ca-foye Günter Schlemminger tradukis la novelo "La nova Melusine" da Johann Wolfgang von Goethe ad Ido. La libro havas 104 pagini e kontenas la originala Germana texto ye la sinistra latero e la Ido-tradukuro ye la dextra latero. La nova verko anke kontenas plura altra texti da Goethe quale la famoza "Erl-rejo", "La peskisto", "Pasko-promeno", "Lo deala", kelka "Pensaji" e Sajesi" da Goethe e la "Anekdoti" "Nula rara afero, ca mond-literaturo", "For-suflite da la vento", "Inspekto" e "Yuro e honoro".

Günter Schlemminger emfazis ke ca libro esas la dek-e-triesma e finala tomo en sua serio "Ido-Lektajo, Kayeri". Il volas finigar la serio dil tradukuri per la maxim famoza ed importanta Germana skriptisto Johann Wolfgang von Goethe. Pro ke la Germana nacionala poeto esas nesuperebla Günter Schlemminger ne volas tradukar plusa literaturala verki. Ma Günter Schlemminger esas tanta diligenta, aktiva e pasionoza tradukero di literaturo, ke me poke esperas e dubitas ke "La nova Melusino" ne restas ilua finala libro. (TS)

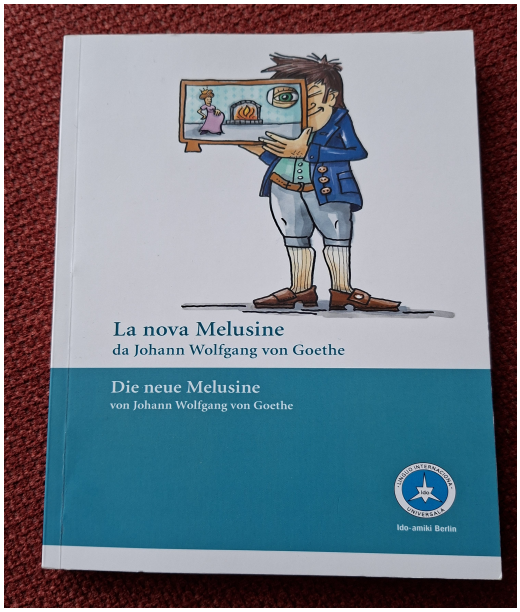

La kovrilo dil libro "La nova Melusine" (Foto: Thomas Schmidt)

On povas komprar la libro che la Germana Ido-Societo por 20 Euro.

Skribez a gisdirektantaro@idolinguo.de

Partaka publikigesis libro kontenante 110 poemeti

La hosto dil saturdiala internaciona Ido-videokonfero ed eminenta Ido-skriptisto Partaka de Katalunia publikigesis en la monato julio 2025 nova verko. La libro "Poemeti haikua e haikuatra“ kontenas 110 poemeti, quin il skriptis e publikigesis dum la pasinta yari en diversa Ido-forumi en la interreto. Quale la eminenta Portugalana Ido-autoro Goncalo Neves explikis en la Facebook-grupo Ido-literaturo „*Haikuo esas poemo konsistanta ek nur tri versi: la unesma e la triesma esas kin-silaba, e la duesma esas sep-silaba. Pluse, la poemo traktas naturo-ceno en la instanto en qua la poeto vidas o remarkas ol“.*

Hike esas specimo ek la libro da Partaka:

„Falas arboro,

qua hakiston mortigas.

Morto po morto.

(Ek: Partaka: "Poemeti haikua e haikuatra“ , p. 108. Barcelona, julio 2025)

La libro havas 118 pagini ed esas gratuite deskargebla en la interreto en la formato .pdf hike:

https://ia600903.us.archive.org/31/items/poemeti_haikua_e_haikuatra/Poemeti_haikua_e_haikuatra.pdf

(TS)

Numero 47 dil revuo Posta Mundi kun nova Ido-texti verki publikigita

La interretala revuo *Posta Mundi* sempre kontenas verki en diversa internaciona helpolingui. En la numero 47, qua publikigesis en la monato junio 2025, ni trovas mem quar Ido-texti: la poemo „La Muevi“ da Gilbert Vallaeys ek la yaro 1931 kun komento da Andreas Juste (Videz Posta Mundi 47, p. 10-11), la esayo "Kacer-puniso?“ da Partaka (Videz Posta Mundi 47, p. 12), la poemo "Dolc Atlantiko" da Goncalo Neves (Videz Posta Mundi 47, p. 13) e la voyajo-raporto „Plusa Interlinguala Voyajo“ da Miguel Bento (Videz Posta Mundi 47, p. 14-19) (TS)

On povas deskargar la numero 47 dil revuo *Posta Mundi* gratuite hike:

https://archive.org/details/posta-mundi-47

(TS)

Rubriko: Linguo

La grupo Linguo aceptas plura nova Ido-vorti

Pos la Ido-renkontro 2022 en Dessau la grupo "Linguo" en la interreto fondesis kun la skopo aceptar ed oficaligar od adminime rekomendar nova vorti, qui ankore mankas en Ido. La Google-grupo "Linguo" ja laboras e decidis pri nova vorti. La vorti esas propozi e rekomendi.

Hike esas la adreso di la grupo en la interreto:

https://groups.google.com/g/linguo

En la listo vu trovas la 14 vorti, qui aceptesis da la grupo inter 28ma junio 2024 til 25ma oktobro 2024. Hike esas detali pri ca vorti:

Fonto lingui: A = Angla, F = Franca, G = Germana, H = Hispana, I = Italiana, R = Rusa e suplementale L = Latina ed E = Esperanto, ma ca amba lingui ne esas fonto lingui di Ido

blastom-o
Definuro (patologio): Maligna tumoro derivita de embrionala tisuo
Tradukuri: AHI blastoma | F blastome | G Blastom | R бластома | E blastomo
Fonto-lingui: AFGHIR (videz supere)

bombix-o
Definuro (*entom.)*: Papiliono di qua la raupo produktas kokono uzata por fabrikar silko (*Bombyx mor*i).
Tradukuri: A silkworm (moth), AF bombyx | F papillon du ver à soie | G Seidenspinner | H mariposa de la seda | I farfalla del baco da seta, bombice | R тутовый шелкопряд | E bombikso
Fonto-lingui: AFI (videz supere)

decibel-o
Definuro (fiziko): Unajo di relativa son-intenseso (dB)
Tradukuri: AHI decibel | F décibel | G Dezibel | H decibelio | R децибел | E decibelo
Fonto-lingui: AFGHIR (videz supere)

denot-ar
Definuro: indikar, montrar, signifikar
Tradukuri: A denote, F dénoter, D markieren, bezeichnen, H denotar, I denotare, R обозначать
Fonto-lingui: AFHI (videz supere)

deuteron-o
Definuro (fiziko): Nukleo di deuterio, konsistanta ek un neutrono ed un protono
*Tradukuri***:** AF deuteron | G Deuteron | H deuterón | I deutone | R дейтрон | E deŭterono
Fonto-lingui: AFGHIR (videz supere)

hipermerkat-o
Definuro: Granda supermerkato ofranta multa-sorta vari, ordinare situita for urbo-centro e provizita per privata gareyo por sua klienti
Tradukuri: A hypermarket | F hypermarché | G Hypermarkt | H hipermercado, híper | I ipermercato | R гипермаркет | E hiperbazaro, *hipermarkto
Fonto-lingui: AFGHIR (videz supere)

konot-ar
Definuro: implikar, aludar, implikar kom logikal konsequajo
Tradukuri: A connote, F connoter, D konnotieren, H connotar, I connotare, R обозначать, подразумевать
Fonto-lingui: AFGHI (videz supere)

nistagm-o
Definuro (patologio): Rapida e senvola movado dil okuli
Tradukuri: A: nystagmus, F: nystagmus, G: Nystagmus, H: nistagmo, I: nistagmo, R: нистáгм (nistágm), E: nistagmo
Fonto-lingui: AFGHIR (videz supere)

nitroglicerin-o
Definuro (kemio): Substanco (C3H5N3O9) uzata por explozivi
Tradukuri: A nitroglycerin, nitroglycerine | F nitroglycérine | G Nitroglyzerin | H nitroglicerina | I trinitrina, trinitroglicerina | R нитроглицерин | E nitroglicerino
Fonto-lingui: AFGHIR (videz supere)

supermerkat-o
Definuro: Granda butiko ofranta nutrivi, drinkaji, menajala vari, e.c., ube la kompranti prenas ipse la vari de tabuli, ordinare aden korbi od ajuroza manuala chareti, e pagas li an kasi plasizita an la ekireyo
Tradukuri: AI supermarket | F supermarché | G Supermarkt | H supermercado, súper | I supermercato | R супермаркет | E superbazaro, supermarkto
Fonto-lingui: AFGHIR (videz supere)

talam-o
Definuro (anatomio): Nomo di du grosa kerni ek griza substanco, situita ye amba lateri dil triesma cerebrala ventrikulo
*Tradukuri:*AF thalamus | G Thalamus | H tálamo | IE talamo | R таламус
Fonto-lingui: AFGHIR (videz supere)

taxon-o
Definuro (biologio): Nomenklaturala unajo uzata por klasifikar vivanta enti ed a qua on atribuas partikulara nomo (varietato, speco, familio, *ordono, klaso e.c
Tradukuri: AFI taxon | G Taxon | H taxón | R таксон | E taksono
Fonto-lingui: AFGHIR (videz supere)

taxonomi-o
Definuro (biologio): Cienco pri identifiko, deskripto e klasifiko di vivanta enti
Tradukuri: A taxonomy | F taxinomie, taxonomie | G Taxonomie | H taxonomía | I tassonomia | r таксономия | e taksonomio
Fonto-lingui: AFGHIR (videz supere)

totalitar-a
Definuro (politiko): Qua akaparas la tota povo ed abolisas libera opinionado da civitani: *totalitara rejimo, stato
Tradukuri: A totalitarian | F totalitaire | G totalitär | HI totalitario | R тоталитарный | E totalisma
Fonto-lingui: AFGHIR (videz supere)

.

Ni dankas!

Wir danken den Teilnehmern des internationalen Idotreffens 2025 für die Spende von 240 Euro an die Deutsche Ido-Gesellschaft e.V.

Ni dankas la partoprenanti dil internaciona Ido-renkontro 2025 pro la donacajo di 240 Euro a la Germana Ido-Societo.

Spenden auch Sie an die / Donacez anke vu a la:

Deutsche Ido-Gesellschaft e. V.,
Postbank Berlin
IBAN: DE88 1001 0010 0184 5661 06

Rubriko: Cienco

Salvo ek l'extingo dil Saiga-antilopo

da Uwe Krüger en jw 29ma julio 2025 trad Günter Schlemminger

Dum la pasinta yari rirestauresis l'existo di la cirkume kapreol-granda Saiga-antilopo kun lua salianta rostro-nazo – ula adapto a la temperatur-extremaji e la polvo en lia biotopo – marchis ja pos la lasta glaciala epoko kun mamuti e lanoza rinoceri tra la kolda stepo. Ma en difero ad amba altra speci li povas trans-vivar til cadie. Kelka yar-centi ante nun li vivis ankore en stepo-zono, qua extensis su de la nuna Ukraina trans Rusia, Kazakstan ed altra Mez-Aziana regioni til Chinia e Mongolia. Ma pro konstante kreskanta koloniigo dil homi e plu intensa agrokultivala produktado dil stepi lu des-aparas ek Europa – nur restajo dil antilopi ankore esas en la sudala Rusiana regiono Kalmikia. Anke en Azia diminutesis la nombro dil animali. Cirkum la yaro 1920 la speco unesma-foye esas extingita de la tero. Ma legala protektado dil ankore yuna Soviet-Uniono dum la yaro 1923 divenis gradope sucesoza, e dum la pasinta yardeki di la Soviet-Uniono existis ante omno en Mez-Azia itere granda e stabila nombro dil animali.

Tamen pos la krulado dil Soviet-Uniono la nombro dil animali regresis abrupte. On povis vendar profiteme la korni dil chas-furtita maskula animali en Chinia. Ibe la medikamenti, produktita ek oli, helpez kontre multa sanesala problemi. Ultree en Rusia e Kazakstan la karno dil antilopi utilesis kom nutrado pro l'ekonomiala krizo pos 1990. Per sen-egarda chaso dum poka yari preske omna maskula animali esis ocidita. La saiga-antilopo esis tante extingita, ke ye la komenco di la duamila yari vivis ankore nur poka dekamili de animali. La speco mem plu deskreskis pro epizootii. Segun l'opiniono dil Internaciona Uniono por la protektado dil naturo la extingo esis ne plus exkluzita.

Rapida regenero

Erste pose Rusia e Kazakstan pozabis la Saiga-antilopo adsur la Reda Listo ed en amba landi funcionebla statala strukturi etablisesis, on povis haltigar ca developado. Sustenate per l‘internacione aganta natur-protektanta organizuri (inter li anke de Germania) on povis developar strategii favore la protekto di la Saiga-antilopo. Ante omno on povis retropulsar la chas-furtado. To havis la konsequanto, ke la speco depos la yaro 2020 cirkume tante rapide kreskis, tale ke Rusiana e Kazakstanana profesionala ciencisti prezente evaluis nombro dil animali ad adminime quar milioni. Versimile ca regenero sucesis, pro ke la Saiga-antilopo dum l‘evoluciono anke sen homala influo multa animali mortis pro epizooiti o dum severa vintri, mustis specale adaptar su. La femini povis ne nur tre frue recevar yunaro, ma li parturas mem du yuni. Dume on povas regardar YouTube-videi, qui montras trupi kun mili de animali.

Ma la animali – kande la lokala nutrivo-resursi esas exhaustita, lore – per lia tipale alta migranta rapideso favore mustas serchar plu bona pastureyi, li parkuris granda disti. Pro to grava konflikti kun agro-kultivisti eruptis rapide. Mem se la animali jorne esis ek-pulsita per motor-veturi, li riaparis ye la nexta matino sur la sama agri. Reguli koncerne indemno existas nur limitizite. Pro to on vidas grand-areale domajita frumento agri e ruinita pastureyi, on audis klami por sokurso da reprezentanti di agronomiala firmi demandante statala kontre-mezuri. En Rusia cirkulas video, en qua cirkume 30 reprezentanti di agronomiala firmi sendis help-voko direte a Vladimir Putin. Antee plura centamil Saiga-antilopi ek Kazakstan trans-pasabis la frontiero a Rusia kom „ne-dezirata invaderi“. Des-quietigante esas anke, ke la antilopi dum lia vasta migradi povas importacar epizootii.

La Saiga-antilopo (Foto: Wikipedia Commons)

Regulizado di la hordego

Unesme la animali esis ankore kom „reda-listo-speco“ protektita kontre persekuteso, ma la stando chanjis. Anke se ula „regulado“ principe esas posibla, ica mustas realigesar. En la Soviet-Uniono, en qua existis ula parte ordinoza uzado dil antilopi segun la konocata nombro dil animali, oli kelka-foye per helikopteri, altra-parte per veturi duktita direte vers la kaptili od ocidita de la veturi. Por ca intenco on produktis mem specala pafilo. Aktuale en Rusia e Kazakstan on reflektas pri ula „de-preno“ de plu kam centamil animali, nam sen irga kontre-mezuri la nombro povus dum la

venanta yaro ankorfoye kreskar tam plu kam un miliono. To esas anke por la animali tre riskoza. Epizootii o nutrivo-povreso povas efektigar amasatra morto dil antilopi. Tamen Kazakstanana reprezentanti ja klarigis, ke ocidar la animali e lasar la kadavri dil animali jacanta ne esas solvo. Ye Sovietiana epoko on facis ek la ocidita antilopi karno-konservaji. Pri to on nun reflektas, ma tala bucherii ne existas, qui povus exekutar tala gigantala tasko. On konsideras, ke autune esos permisita ula regulozita chasado por amator-chaseri, ma ca-maniere ne esas atingebla granda nombri.

Ma esas kelka homi, qui kritikas ca redukto-intenci. Li venas ek la rango dil etikale argumentanta animal-protektanti, ma anke di natur- e speco-protektanti. Segun lia opiniono esas avantajo, se pro alta nombro de animali e lia stimulanta migradi, ke animali, qui esas altre izolita, itere esas en kontakto kun altra antilopi. Per to esas posibla, ke ne eventas genitala povreso di izolita trupi. Dezirinda esas anke, ke migranta animali en regioni, qui dum yardeki ne esas plus populizita per antilopi, restas ibe. Tale kreskas la tota areo, qua esas habitata da la Saiga-antilopo. To esus profitoza, pro ke la Saiga-antilopi esas importanta elemento di la stepo-ekosistemi.

Nula des-averto

On ne darfas interpretar la aktuala granda numero dil animali kom definitiva des-averto. Homala agado en la stepo – precipue lua uzado kom agri e la konstruktado di trafikala infra-strukturi limitizas la qualeso di la viv-spaco por la Saiga-antilopo. Plusa minaco kontre la speco esas la klimato-chanjo. Exemple plu kam mez-valora temperaturi e humida vetero ja ofte efektigis forta diminuto di la nombri, nam dum tala kondicioni aparas bakterii, qui altre esas ne-nociva, lore developas mortiva propraji.

En Kazakstan on reflektas, qual-maniere on itere povas koloniigar la animali en arei, de qui li ja ante longa tempo desaparis, e quin li ne povas atingar spontane. La Kazakstanana prezidanto Kassym Shomart Tokayev recente anuncis, ke 1500 animali donacesez a Chinia por fondar ibe en la nordo e nordesto di la popul-republiko nova trupo. Pro ke ultre to Chinia deziras plu bona diplomacala relati vers Kazakstan, ne esas stranja, ke statala e partisala chefo Xi Jinping joyis pri ca ofro ke per to la „Panda-diplomaco di Chinia trovas kontre-parto per la „Saiga-diplomaco“.

La debati en Rusia e Kazakstan lasas expektar, ke amba stati esos sucesoza por trovar bona administrado dil vildo. To esus garantio por long-tempa sekureso.

Besuchen Sie die Deutsche Ido-Gesellschaft im Internet:

Vizitez la Germana Ido-Societo en la interreto:

http://www.idolinguo.de/

Tempo, mezurado e klasifikado

Ek: Mondo-kreado e Pre-Historio da David C.C. Watson, Verlag Schulte und Gerth Asslar, 1987
trad da Jürgen Viol

De la komenco Deo volis, ke la homo partigas sua tempo por duktar ordinita vivo. La arkeologio pruvas, ke la homi komprenis ica postulo ja tre frue. En la Biblo (1 Mose 11) ni povas vidar ke la ancestri di Abraham duktis preciza familiala kroniki dum sennombra yari.

Jorno e nokto: Evidente la jorno esas por la laboro e la nokto esas por la kalmeso e dormo. Ma kelka homi devas laborar dum la nokto, exemple naviganti. Ed en varmega landi la nokto esas la maxim bona tempo por voyajar. Samtempe esas la milda lumo dil luno en la nokto anke utila pro ke la luno reflektas la lumo dil suno. La astronauti, qui atingis la luno trovis ibe, ke la surfaco dil luno esas kovrita per vitratra sablo, qui reflektas la radii tre bona.

On uzas la luno-fazi ja depos longa tempi por determinar la semani. La „primitiva homo“ esis plu inteligenta kam ni supozis. Lu regardis nur la luno e savis senfriste en quala stando esis la monato.

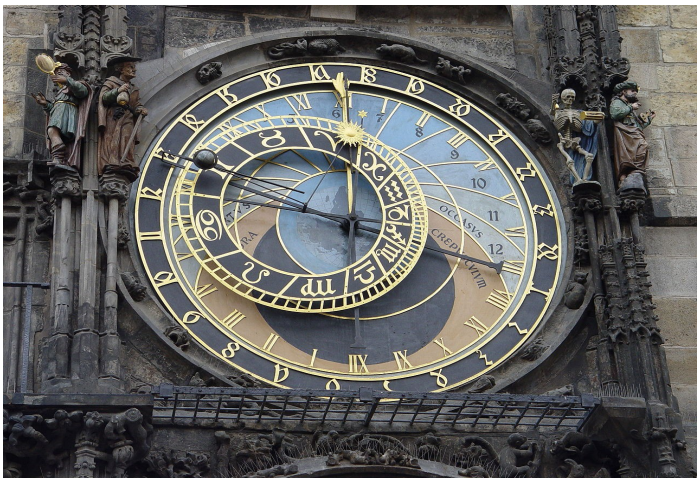

Astronomiala horlojo en Praha (Foto: Wikipedia Commons)

Luno-desembarki esas grandioza aktivesi, ma per la studio dil Biblo dum nur dek minuti ni experiencas plu multe pri la fakto pro quo la luno existas, ube ol esas, kam per cent *Apollo*-voyaji.

Ante ke la spaco-navo *Apollo 11* atingis la luno, la ciencisti profetabis, ke sur la luno esus metro-alta polvo, e ke la luno havus proxima evo a 3000 milioni de yari.

Esis granda surprizo kande la astronauti deskovris, ke ibe esis nur strato de aproxime 5 centimetri polvo. Me kredas, ica fakto esas indiko, ke la universo esas ankore relative yuna.

On savas kalkular la suno-eklipso e la luno-eklipso depos preske 4000 yari kam tempo-mezurado.

La homi en Babilonia, Grekia e Egiptia savis, ke omna 18 yari e 11 jorni venas sun-eklipso, e tale li povis facar preciza predici.

Segun ica fakto, historiisti povas examenar historiala dati kun extrema akurateso.

Exemple: La famoza totala sun-eklipso en antiqueso eventis dum la 28ma mayo 585 a.K., en la tempo dum la milito inter Lidiani e Mediani. Ica maligna presigno kauzis finale la paco inter amba konflikt-partisi.

Ka do steli posedas specala potenteso o funciono?

Steli esas senviva objekti, qui la vivo dil homi ne pluse influas kam bastoni o roki. Ma ja depos oldega tempi eventis adoradi per la homi ad ica misterioza, fora e bela cielala objekti. La unika mesajo, qui la steli prizentar por ni esas, ke Deo oli kreis.

(JV)

Rubriko: Literaturo

Pri la Germana autoro Johann Peter Hebel

ek „Bongs Goldene Klassiker-Bibliothek“ Berlin und Leipzig trad da Günter Schlemminger

Johann Peter Hebel esas en sua literaturala glorio ed en sua alta sociala stando per propra povo acensabiis ek la profundaji di la vivo. Lua patro, originale Kurpalateniala texisto remplasis en-iris employo di ula Suisana mayoro e partoprenis kun lu la milito di liberigo en Korsika, mariajis su plu tarde kun yunino del valo Wiesental, qua anke esis employata en la domo dil mayoro. Lu habitis pluse dum la bona sezono en Basel che lua mastrulo, dum vintro sur propra tereno en Hausen.

En Basel naskis nia poeto Johann Peter Hebel ye la 10ma mayo 1760. Ja en la nexta yaro mortis sua patro. E l'edukado esis nur la devo di la matro. Ankore la vivo di la mikra familio esis separata inter Basel e Hausen. De la sisesma yaro il frequentis en amba loki la popul-skolo plu tarde apud la instrukteso en Hausen anke la Latina skolo en Schopfheim. Dum la sejorno en Basel en 1773 sua matro maladeskis, segun elua deziro on tranportis elu heme, ma el mortis kompatinde dum la voy-iro.

La orfano nun restis til sua konfirmo en la gardo di lua Latina docisto, la diakono Obermüller. La sparaji di sua matro igis posibla frequentar la gimnazio en Karlsruhe, pos la fino dil gimnazio il studiis teologio en Erlangen. Ni renkontras lu en la yaro 1782 kom privata instuktisto che la paroko de Hertingen, ye la propozo dil paroko Hebel komisis kom vikario. En la nexta yaro il trans-lojis a Lörrach proxim Wiesental, du hori de Basel por agar che l'edukerio kom preceptoro, docisto e vikario.

La hemala valo Wiesental e precipue, ube cirkumis lu gaya-amikala cirklo, dum tota lua vivo esis sua preferata repozo-loko, e dum multa yari il ne povis celar la hemo-deziro ad-ibe.

Hike anke il divenis amoroza ad Eustave Fecht, pastor-filiino de Emeldingen. Ma malgre to ke la amoro esis retro-donita, ne eventis mariajo, sen konoco di la motivo. Amikala korespondo inter li duris til alta evo. En 1791 il esis nominita en Karlsruhe, ye la yaro 1798 il recevis la profesoro-titulo, ma la nostalgio omna-yare direktigis lu a la valo Wiesental e pro ca deziro il kreis dum kurta tempo la Alemaniala poemi. Per ca verko il ganiis glorio kom poeto. La verko aparis kom kolekto depos la yaro 1803 e havis sis edituri til la morto di Hebel.

La autoro Johann Peter Hebel (Foto: Wikipedia Commons)

Same depos 1808 Hebel livris kontributi por la rurala almanako, quan la gimnazio di Karlsruhe editis legale. Pro emendo-propozi il divenis ipse l'editero, e sendis nun, depos 1808 sub la nomo „Rheinischer Hausfreund“, la almanako aden la mondo kun nombroza distraktiva ed instruktiva anekdoti, qui plu tarde esis kolektita en la trezoruyo di la „Rheinischer Hausfreund“, oli apartenas al maxim populara e ravisanta libri di nia literaturo. Til 1815 Hebel restis editero e zelema kun-laboranto. Dum ke intertempe la margraveso Badenia dum la Napoleonala militi acensis a grandadukio, il ipsa esis en la yaro 1805 konsistorio, en 1808 il divenis direktisto di la gimnazio, 1814 il acensis kom membro e kande Badenia en 1819 divenis evangeliala ministrala ed ekleziala seciono en 1809, il obtenis konstituco. Hebel recevis la nove kreita ofico kom la maxim alta kleriko kun la titulo prelato. En sua ofico sucesoze agante, kom poeto honorizita, kom afabla, bon-volanta homo, qua nul-tempe negis sua modesta origino, amata da multa homi, tra-vivis la celibo ula benediktita evo. Dum skolala inspekto-turo en Schwetzingen ye la 22ma septembro 1826 la morto subite rajuntis lu.

Besuchen Sie den Kanal der Deutschen Ido-Gesellschaft auf YouTube:

Vizitez la kanalo dil Germana Ido-Societo che YouTube:

https://www.youtube.com/@deutscheido-gesellschaft8167

La sanigita kuracato

da Johann Peter Hebel trad da Günter Schlemminger ek: Schatzkästlein des Rheinischen Hausfreundes

Richa homi mustas suportar malgre lia flava uceli kelka-foye diversa kargaji e maladesi, pri qui - laudo a deo! - la povra viro ne savas ulo; nam existas maladi, qui ne jacas en l'aero, ma en plenigita pladegi e glasi ed en mola stulegi e silka liti, quale ilta richa Amsterdamano povus naracar pri to. Dum la tota pre-dimezo il sidis en la stulego fumante tabako, se il ne esis tro indolenta, o gapis ek la fenestro, ma il manjis la dejuno kom drashero e la vicini kelka-foye dicis: „Kad extere ondifas la vento o suflegas la vicino tante multe?“

Dum la tota pos-dimezo il same manjis e drinkis, balde ulo kolda, balde ulo varma, sen hungro, sen apetito, nur pro pura enoyo, til vespero, do nultempe on povas strikte dicar, ube la dejuno finis e la supeo komencis. Pos la supeo il kushis su ed esis tante fatigita, quale se dum la tota jorno il des-kargis stoni o hakis ligno.

Pro to il divenis tre korpulenta e tam ne-habila kam farin-sakego. Il ne plus prizis manjado e dormado, e longatempe il esis nek malada nek sana, segun sua propra opiniono il havis 365 morbi, nome singla die ul altra. Omna mediki, qui en Amsterdam praktikis, mustis traktar ilu. Il glutis sitelope mixturi e shoveledi pulvero, e piluli tam granda kam anado-ovi, e lore on nomizis lu jokeme nur la bi-peda apoteko.

Ma omna medikamenti ne helpis lu, pro ke il tam ne agis kam la mediki imperis lu, ma il dicis: „Pro quo me esas richa viro, se me esas koaktata vivar quale hundo, e la doktoro ne volas ri-sanigar me po mea pekunio?“

Tandem il audis pri mediko, qua habitis 100 hori distante de lu, qua esus tante habila, ke la maladi ri-saneskis, tam balde ke il nur juste spektas a li, e la morto evitas li, ube il aparas. Il fideskis a ta mediko e il skribis letro pri sua stando. La mediko quik perceptis, quon il mankis, nome ne medikamenti, ma frugaleso e movado, e dicis: „Vartez, me kuracabos tu rapide.“

Do il skribis a lu letro kun la sequanta kontenajo: „Bona amiko, vu havas mala stando: ma me povas helpar vu, se vu volas. Vu havas bestio en la ventro, ula drako kun sep bokachi. A la drako me mustas parolar ipse, e vu devas venar personale a me. Ma l'unesma konsilo, vu ne darfas vehar o kavalkar, altre vu tremigas la drako ed ol morde pecigas vua intestini, unesme sep intestini sam-tempe. Duesme vu ne darfas manjar plu ofte kam du-foye dum la jorno un plado kun legumo, di-meze un rostita sociseto a to, e nokte un ovo, e ye matino buliono kun ciboleto. Quon vu manjas pluse, per to la drako grandeskas, tale ke lu aplastos vua hepato, e la talioro mustas ne plus multe taliar, ma vice to la menuzisto. To esas mea konsilo, e se vu ne sequos me, lore dum la nexta printempo vu ne plus audos vokar la kukulo. Agez, quon vu volas!“

Kande la kuracato audis ca parolo, il quik frotis la boti e departis, quale la doktoro imperabis. e l'unesma dio il iris tante lente, ke heliko povus esabus la duktisto, e qua salutis lu, il ne ri-dankis, ed ube vermeto reptis sur la sulo, il aplastis ol pede. Ma ja ye la duesma e triesma matino aparis avan lu, quale se l'uceli ja longe ne kantabus tale bele kam cadie, e la roso semblis a lu tam fresha e la papavero en la ruro tam reda, e la homi, quin il renkontris, aspektis tante amikala, ed il anke, ed ye omna matino, kande il livis la albergo, esis plu bela, ed il marchis pluse plu facile e gaye, e kande il ye la 18ma dio arivis en l'urbo di la mediko e la altra matino levis su, il sentis su tante bone, ke il dicis: „Ye ne-oportuna tempo me povabis ri-saneskar kam nun, ube me devas vizitar la doktoro, se me adminime bruisus en l'oreli, o la kordio-aquo fluus.“ Kande il esis che la doktoro, la doktoro sizis lua manuo e dicis a lu: „Nun naracez a me fundamentale ankor-unfoye la vera motivo, quon vu havas.“ Lore il dicis: „Sioro doktoro, danko a deo me havas nulo, e se vu esas tam sana kam me ipsa, lore me joyas.“ La doktoro dicis: „Bona spirito konsilis to, ke vu exekutis mea impero. La drako esas nun vinkita. Ma vu havas ankore ovi en la ventro. Pro to vu devas marchar heme itere pede e heme zeloze segar ligno, quon nulu vidas. E ne manjez plu multe kam la hungro demandas, pro ke l'ovi ne parturos nova draki, tala-maniere vu povas divenar olda homo“, e il ridetis pos to.

Ma la richa stranjero dicis: „Sioro doktoro. Vu esas originala homo, e me komprenas vu bone“, e pose il sequis la konsilo e vivis 87 yari, 4 monati, 10 dii, tam sane kam fisho en aquo, e ye omna nov-yaro sendis a la mediko 20 dubloni kom saluto.

Rubriko: Historio

L’Ultimi di Filipini: La heroala siejo qua markis la fino dil Hispana Imperio en Asia

da Vicente Costalago

Inter la 1ma julio 1898 e la 2ma junio 1899, eventis un dil plu emblemala e dramatikala epizodi en la Hispana historio di Filipini: la Siejo di Baler. Dum 337 dii, mikra Hispana detachmento rezistis obstinanta siejo en la kirko di Baler, situanta sur la insulo Luzon, Filipini. Ica evento, populare konocata quale "L’Ultimi di Filipini", simbolizas la fino dil Hispana prezenco en l’arkipelago e grava momento en la historio di ambi nacioni.

La siejo di Baler: rezistado dum izolado

La grupo, formita da nur 54 Hispana soldati sub la komando di kapitano Enrique de las Morenas y Fossi, esis cirkondita de proxime 800 Filipiniana rebeli, qui deziris finigar la Hispana dominaco. Sen extera komunikado nek klara novaji, la siejiti ignoris ke la Hispana-Usana milito finabis en decembro 1898, pos la signato dil

Kontrato di Paris.

Malgre l’adverso ed izolado, la soldati defendis la kirko-forteso dum preske un yaro, montrante feroca rezisto. Fine, ye la 2ma junio 1899, konvinkita ke la konflikto esis finita, ili kapitulacis e liberigesis dal Filipiniani.

Gesto di rekoncilio ed amikeso

Fore di venjo, la Filipiniana prezidanto Emilio Aguinaldo imperis ye la 30ma junio 1899 ke la Hispana soldati esez traktata kun respekto ed amikeso, permisante ad ili rivenar a Hispania sen puniso. Ica gesto di humaneso apertigis la pordo a nova fazo en la Hispan-Filipiniana relati, celebrata omna singla yaro quale la Dio dil Hispana-Filipiniana Amikeso.

Historiala e turistala heredajo

Nuntempe, la kirko di San Luis de Tolosa en Baler konservesas quale historiala monumento memoriganta a la kurajo e sakrifiko dil soldati. La urbo Baler, en la provinco Aurora, divenis grava turistala loko por iti qui volas explorar la Hispana historio sur la Filipini.

La Siejo di Baler restas quale vivanta simbolo di rezisto, sakrifiko e rekoncilio, reprezentante la komplikata e richa historiala relato inter Hispania e la Filipini.

La kirko, ube l’Ultimi di Filipini rezistis, rikonstruktesis ye 1939 per iniciado da Aurora Quezón, la spozino di l'unesma prezidanto dil lando, Manuel Quezón. (Foto de Wikimedia Commons)

Ido-Saluto!

Editita dal Germana Ido-Societo

Edito 2025/3

V.I.S.D.P.
Thomas Schmidt, Berlin

Redaktionsschluss / Redakt-fino
01.09.2025

Herausgeber / Editerio
Deutsche Ido-Gesellschaft e.V.
(Germana Ido-Societo)
c/o ver.di Berlin / FB 8
Am Bahnhof Westend 3
D-14059 Berlin

Satz und Layout / Kompostado e formizo
Thomas Schmidt
Bengt Klatte

Auflage / Edituro
50

Redaktion / Redakterio
Ido-amiki Berlin
c/o ver.di Berlin / FB 8
Am Bahnhof Westend 3
D-14059 Berlin
E-Mail: ido-saluto@idolinguo.de

Druck / Imprimo
csv-copyshop-berlin

Vertrieb / Distributo
Rudolf Gensch

Redakteure / Redakteri
Rudolf Gensch (rg)
Rainer Höhling (rh)
Günter Schlemminger (gs)
Thomas Schmidt (ts)
Eberhard Scholz (es)
Jürgen Viol (jv)

Bankverbindung / Banko-komuniko
Deutsche Ido-Gesellschaft e. V.
Postbank Berlin
IBAN: DE88 1001 0010 0184 5661 06
BIC: PBNKDEFF

Das deutsche Jahresabonnement der Papierausgabe beträgt 24,00 Euro. Der Betrag ist an die obige Bankverbindung zu überweisen mit dem Verwendungszweck „Abo Ido-Saluto“.

Der Jahresbeitrag für DIG-Mitglieder beträgt ebenfalls 24,00 Euro. Mitgliedsbeiträge und Spenden sind steuerlich absetzbar.

Die Verwendung der Texte ist nach Genehmigung des Herausgebers erlaubt. Um ein Belegexemplar wird gebeten. Zitate bedürfen der Genehmigung der Redaktion und des Herausgebers. Die Bilder, Zeichnungen sowie die grafischen Arbeiten unterliegen dem Urheberrecht und bedürfen der Freigabe durch den Urheberrechtsinhaber. Das Scannen von Seiten - für den persönlichen Bedarf – ist ohne Genehmigung des Herausgebers erlaubt.

Impresioni de Potsdam

Dro. Ricarda Rieck e Gerhild Drogi dum la internationa Ido-renkontro 2025 (Foto: Rudolf Gensch)

Idisti en la restorerio Alexandrowka en Potsdam (Foto: Jean Martignon)